

Rapalska meja

Z Rapalsko mirovno pogodbo, ki sta jo 12. novembra 1920 podpisali Kraljevina SHS in Kraljevina Italija v kraju Rapallo blizu Genove, je bila določena meja med kraljevinama. S sklenitvijo tega sporazuma, se je slovenski etnični prostor med obema svetovnjima vojnoma zmanjšal za tretjino. Istra in del Dalmacije sta bili priključeni Kraljevini Italiji, ki je v zameno za ozemeljsko širitev priznala Kraljevino SHS.

Italija je zaradi ozemeljskih teženj do Južne Tirolske in Istre vstopila v prvo svetovno vojno spomladi leta 1915. Pred tem je podpisala tajni Londonski sporazum, s katerim si je ob morebitni zmagi zagotovila ozemeljsko širitev na račun Avstro-Ogrske. S porazom in razpadom Avstro-Ogrske novembra leta 1918 je zasedla več ozemlja, kot je bilo dogovorjeno. Italijanska vojska je zasedla severno Dalmacijo in dalmatinske otoke ter Primorsko do Postojne. Želela je priti celo do Ljubljane, a so ji slovenski in srbski prostovoljci to preprečili.

Na Pariški mirovni konferenci leta 1919 so bili Slovenci in Hrvati formalno zastopani v delegaciji Kraljevine Srbije, saj Kraljevina SHS do podpisa mirovne pogodbe ni bila mednarodno priznana. Vprašanje razmejitve so reševale države zmagovalke: Velika Britanija, Francija, ZDA in Kraljevina Italija. Prvotno stališče Kraljevine SHS je bilo: Kraljevini Italiji priznati Furlanijo do črte Krmin-Gradišče ob Soči-Tržič, za Trst in zahodno obalo Istre zahtevati arbitražo, območje vzhodno od te črte (Goriška, jadranska obala z otoki) pa zahtevati za Kraljevino SHS.

Predstavniki Kraljevine SHS so predlagali predsednika ZDA za rabsodnika, vendar se Kraljevina Italija s tem ni strinjala. Predsednik ZDA T. W. Wilson ni priznaval londonskega sporazuma in celotnih italijanskih apetitov po ozemlju, pač pa različico, po kateri Slovenci kljub temu ne bi imeli dostopa do morja. Ker dogovor ni bil sklenjen, so velesile predlagale, da Kraljevina SHS in Kraljevina Italija to uredita z dvostranskimi pogovori. Italijanska pogajalska izhodišča je izboljšal tudi pesnik in nacionalist Gabrielle d'Annunzio, ki je 12. septembra leta 1919, dva dni po formalni ukinitvi Avstro-Ogrske, z iredentisti nasilno osvojil Reko, ki je bila začasno pod protektoratom mednarodnih sil antante.

Na tridnevni konferenci, ki je sledila naslednje leto v Rapallu, se je Italija obnašala kot velesila. Presegla je z londonskim sporazumom obljubljeni ozemlje in s sporazumom 12. novembra leta 1920 dosegla razmejitveno črto:

Peč, Jalovec, Triglav, Možic, Porezen, Blegoš, Črni vrh nad Cerknim, Bevki, Hotedršica, Planina pri Rakeku, Javorniki nad Cerknico, Bička gora, Snežnik, Kastav, vzhodno od Matuljev, morje. Kraljevini Italiji je pripadal tudi Zadar z okolico, otoki Cres, Lošinj, Lastovo, Palagruža in nekaj manjših otočkov.

Na priložnostni razstavi so bili razstavljeni zemljevidi ali njihove kopije, ki prikazujejo potek Rapalske meje. V prvem delu so bili razstavljeni zemljevidi manjšega merila, ki prikazujejo celotno mejno črto med Kraljevino SHS in Kraljevino Italijo.

Osrednji del razstave so bili zemljevidi velikega merila 1 : 5000, ki podrobno prikazujejo potek dela mejne črte na območju današnje Slovenije: Mojstrovka, Vršič, Prisojnik, Razor, Triglav, Kanjavec, Šmarjetna Glava, Sedmera jezera, Vogel. Razstavljeni zemljevidi prikazujejo mejno črto na območju Julijskih Alp, ki je predstavljala le del približno 245 kilometrov dolge kopenske meje med tromejo na severu in Reko na jugu.

Komisija za mejo, ki so jo sestavljali predstavniki obeh kraljevin, in je imela za nalogo določiti mejo severno od Reke, je z delom začela februarja leta 1921, končala pa konec leta 1926.

Leta 1935 je Ministrstvo za zunanje zadeve Kraljevine Jugoslavije izdalo obsežno delo z naslovom: *Opis granične linije izmedju Kraljevine Jugoslavije i Kraljevine Italije*, kjer je podroben opis mejne črte. Delu je bil dodan zemljevid v merilu 1 : 1.000.000 (razstavljena je črno-bela kopija).

Razstava je bila postavljena v Zemljepisnem muzeju od 16.11.2007 do 12.2.2008.

Literatura:

Kacin-Wohinz, M. 1996: Rapalska mirovna pogodba. Enciklopedija Slovenije 10. Ljubljana.

Internet 1: http://sl.wikipedia.org/wiki/Rapalska_pogodba (10. 9. 2007)

Internet 2: http://24ur.com/bin/article.php?article_id=3064260 (11. 9. 2007)

Melik, A. 1935: Opis granične linije izmedju Kraljevine Jugoslavije in Kraljevine Italije. Geografski vestnik 11. Ljubljana.

Opis granične linije izmedju Kraljevine Jugoslavije in Kraljevine Italije. Ministarstvo inostranih poslaova. 1935. Beograd.